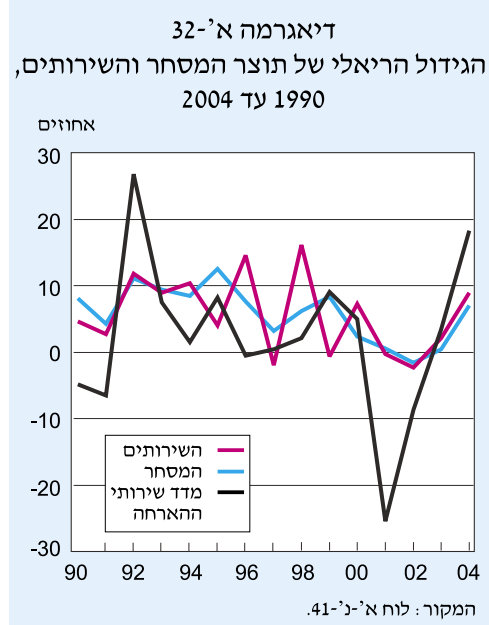

V המסחר והשירותים

בשנת 2004 גדלה משמעותית פעילותם של ענפי המסחר והשירותים, על רקע הרגיעה הביטחונית היחסית, אשר הביאה לשיפור בביקושים המקומיים, והתאוששות בביקושים בעולם.

בשנת 2004 גדלה משמעותית פעילותם של ענפי המסחר והשירותים, בהמשך למגמת ההתאוששות שהחלה במחצית השנייה של 2003 - על רקע הרגיעה הביטחונית היחסית, אשר הביאה לשיפור בביקושים המקומיים, והתאוששות בביקושים בעולם. תוצר הענף עלה ב-8.4 אחוזים, לאחר עלייה קלה בשנה הקודמת (לוח א'-34 ודיאגרמה א'-32). כיוון שהתוצר העסקי התרחב ב-6.2 אחוזים, גדל חלקו של תוצר המסחר והשירותים בו ל-51.7 אחוזים. יצוא הענף (יצוא השירותים ללא יצוא שירותי התחבורה), שהיווה ב-2003 כ-23 אחוזים מהיצוא הכולל (ללא יהלומים), עלה כמותית ב-14.2 אחוזים - לאחר עלייה בכ-7 אחוזים בשנה הקודמת. מספר המועסקים בו עלה בכ-3 אחוזים, יותר מאשר במגזר העסקי כולו, אולם ההשקעות בו המשיכו לרדת בשיעור מתון.

תוצר ענף השירותים עלה השנה ב-9 אחוזים, לאחר עלייה מתונה בשנה הקודמת.

תוצר ענף השירותים (הארחה ואוכל, שירותים עסקיים ופיננסיים, חינוך ובריאות עסקיים ועוד) עלה השנה ב-9 אחוזים, לאחר עלייה מתונה בשנה הקודמת. השיפור בענף הונע בעיקר על ידי שיפור בביקושים לתוצר טכנולוגיית המידע בעולם, שהביא לעלייה ניכרת של יצוא שירותי המחשוב והמו"פ, ועל ידי גידול הפעילות בשירותים העסקיים והפיננסיים, שבין היתר מספקים שירותים לחברות טכנולוגיית המידע. השיפור במצב הביטחוני ובעקבותיו גידול התיירות, הצמיחה בעולם והשיפור הכלכלי בישראל תרמו השנה להתרחבות הפעילות בשירותי ההארחה והאוכל. גמישות הביקוש המקומי לשירותי האוכל וההארחה, שהם מוצרי מותרות, היא גבוהה, כך שצורכים אותה בעיקר בעלי הכנסה גבוהה; ייתכן אפוא שגידול הצריכה המקומית של שירותים אלו נבע, בין השאר, מהשיפור במצבם של בעלי ההכנסה הגבוהה¹.

צמיחתו של תוצר ענף השירותים לאורך השנים מונעת על ידי עלייה של רמת החיים, ובתחומי החינוך והבריאות - גם על ידי צמצום הדרגתי של המעורבות הממשלתית ומעבר חלקי לאספקת שירותים אלו על ידי גורמים עסקיים. כ-10.7 אחוזים מהמועסקים בשירותי החינוך מועסקים במגזר העסקי, וכן כ-40 אחוזים מהמועסקים בשירותי הבריאות, הרווחה והסעד, אומדן הכולל את מרבית בתי החולים. השנה גדלה הפעילות בשירותי החינוך, הבריאות והסעד הפועלים על בסיס עסקי² - כנראה מפני עלייה של ההכנסה הפנויה לנפש³, ועמה - של הביקוש לשירותים אלה.

- 1 על פי סקר הוצאות משק הבית של הלמ"ס, נמצא שחלקן של ארוחות מחוץ לבית בסך כל הצריכה של משקי הבית גבוה בעשירונים העליונים ונמוך בעשירונים הנמוכים.
- 2 בענפים אלה נכללו מוסדות עצמאיים הפועלים על בסיס עסקי. לא נכללו המוסדות ללא כוונת רווח והמוסדות של הממשלה, הרשויות המקומיות והמוסדות הלאומיים.
- 3 חלקו של המגזר העסקי בביצוע ההוצאה הלאומית לבריאות גדל מ-23 אחוזים בשנת 1990 ל-28 אחוזים בשנת 2003. שירותי הרווחה הופרטו חלקית על ידי המדינה והרשויות המקומיות. (יוסף קטן, "הפרטה חלקית בשירותי הרווחה האזרחיים - דילמות וסוגיות עיקריות" בתוך: יעקב קופ (עורך), הקצאת משאבים לשירותים חברתיים 2001, המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל.

לוח א'-34
התפתחות האינדיקטורים העיקריים לפעילות במסחר ובשירותים, 1995 עד 2004

	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1998-1995	
התוצר	8.4	1.6	-2.1	-0.4	5.8	1.6	13.1	8.2	
התוצר (ללא חברות הזנק)	8.1	2.4	-0.7	1.0	2.1	1.9	12.5	7.8	
מזד: המסחר	7.0	0.4	-1.6	0.6	2.4	8.3	6.2	5.6	
השירותים	9.0	2.1	-2.3	-0.7	7.3	-0.7	16.1	9.3	
תשומת העבודה	1.9	3.4	2.4	-0.9	8.8	5.1	3.9	5.2	
מלאי ההון	2.8	3.8	5.7	7.7	9.3	10.9	13.6	13.7	
פריזן העבודה	6.4	-1.8	-4.4	0.5	-2.8	-3.1	8.8	2.8	
הפריזן הכולל	5.9	-1.2	-4.3	-1.3	-6.8	-5.4	5.0	-0.5	
השכר הריאלי (לעובד)	2.9	3.6	-6.6	2.2	9.4	6.2	0.8	1.9	
השכר הריאלי (ליצרן) ²	0.8	-1.0	-4.0	1.7	5.9	-0.2	-0.8	1.7	
המחיר היחסי ³	2.0	-3.1	-0.8	0.4	2.8	0.5	0.0	0.2	
היצוא ⁴	14.2	7.2	-11.0	-20.8	36.1	26.7	15.0	7.7	
ההשקעות	3.2	-3.6	-12.6	-10.8	-4.1	-1.7	-4.1	31.5	

- (1) בחזיתת שנת.
 (2) מנכ"ח במחירי תפוקה ולא במחירים לצרכן.
 (3) בחס למחירי התוצר העסקי.
 (4) יצוא השירותים העסקיים כולל יצוא שירותי תיירות ויצוא שירותים אחרים. מנכ"ח במדד יצוא השירותים, מחירים שוטפים.
 מקור הנתונים וההגדרות - ראו לוח א'-34-40.

לוח א'-35
פריון השירותים העסקיים, 1996 עד 2004
(אחוזים)

	הגידול הריאלי בפריון							המשקל בתוצר השירותים העסקיים						
	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	2004	2003	2002	2001	2000	1996
שירותי מחשוב ומחקר ופיתוח	12.8	-4.8	-10.1	-12.3	57.8	21.8	33.4	12.0	28.1	27.5	26.8	30.5	33.4	17.2
גיוס עובדים והספקת שירותי כוח אדם	2.9	-12.6	-11.6	-5.2	3.7	12.4	18.0	0.9	6.8	7.3	8.2	9.0	9.1	9.2
שמוירה, אבטחה וניקיון	7.7	3.6	9.1	11.7	4.2	-3.2	5.2	17.4	9.5	9.7	9.2	8.2	7.0	7.9
פעילויות עסקיות אחרות ¹	7.6	-0.8	-0.6	1.3	-5.6	-7.1	18.7	-4.7	36.0	37.0	36.3	35.6	33.8	47.7
נדל"ן והשכרת מכוניות וציוד	16.9	-0.7	5.1	-2.4	0.3	4.4	25.5	-1.2	19.6	18.5	18.2	16.8	16.6	17.9
סך הכול	10.4	-2.4	-2.7	-3.7	10.8	3.1	21.4	1.1	100	100	100	100	100	100

(1) כולל חברות תכנה, חברות הזנק ו־ICT וחברות הזנק ביוטכנולוגיות.

(2) כולל: פעילויות משפטיות, הנדסת חשבונות וראיית חשבון, דקדק שווקים, הנדסה ואדריכלות, פרסום ויחסי ציבור, צילום ושירותים אחרים.
המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דמוסקל בתוצר	התוצר					תשומות העבודה ⁴					השכר הריאלי ^{4,1}					המחזור היחסי ²				
	1995	2000	2003	2004	- 1996	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004			
סך הכול	100	100	100	100	6.4	-0.4	-2.1	1.6	8.4	-0.9	2.4	3.4	1.9	2.2	-6.6	3.6	2.9			
מזה: המסחר	30.8	29.5	29.6	29.3	5.5	0.6	-1.6	0.4	7.0	-0.8	5.0	-0.3	2.9	1.8	-6.3	4.0	0.0			
השירותים	69.2	70.5	70.4	70.7	6.8	-0.7	-2.3	2.1	9.0	-0.9	1.1	5.2	1.4	2.4	-6.8	3.4	4.0			
מזה: אפל והארה	5.9	4.5	4.6	5.1	3.5	11.7	0.8	-2.2	11.1	-5.6	-5.2	-0.5	2.0	-0.5	-6.4	5.2	0.3			
שירותים עסקיים	29.8	32.3	32.9	32.9	9.9	-3.7	-2.7	-2.4	10.4	-1.2	1.5	11.4	2.6	3.2	-8.6	3.6	4.3			
ביטוח ומסדות פננטיים ³	18.1	20.1	20.1	20.1	5.1	1.9	-5.4	14.5	8.4	1.4	4.9	1.6	1.3	1.2	-6.8	1.4	9.8			
בריאות	4.5	3.9	4.4	4.2	3.7	8.6	2.9	-0.4	4.1	-0.6	3.1	1.9	-3.7	1.4	-6.3	7.3	2.4			
חינוך	2.8	2.5	2.3	2.3	3.9	0.1	-2.9	-5.2	6.2	2.3	4.0	2.5	3.5	2.9	-1.9	-0.7	2.7			
אנישים ואחרים	7.0	5.8	6.7	6.6	2.7	11.9	2.8	-0.5	6.7	5.5	4.1	-1.1	0.1	1.2	-5.0	-0.7	0.7			

- 1) למסורת שביד, מנוכה במדד המזוהים לעצבן.
- 2) לעומת מאיר התוצר העסקי.
- 3) ברל ברקיס.
- 4) ברל עובדים מהעשורים ורים (מזוהים ובלתי מזוהים).

המקור: הלישבה המרכזית לסטטיסטיקה.

התוצר של ענפי השירותים גדל יותר מאשר תשומת העבודה, כך שפריון העבודה עלה. העלייה בפריון העבודה הקיפה את הענפים העיקריים של השירותים ונבעה, כנראה, בין השאר מן השיפור בביקושים. עובדים זרים רבים הוחלפו השנה בישראלים, בעיקר בשירותי האירוח והאוכל - כ-5,200 עובדים שהם כ-15 אחוזים מהעובדים הזרים - וכנראה גם בשירותי הניקיון והסעד (לוח א'-36).

תוצר המסחר עלה ב-2004 ב-7 אחוזים, לאחר הקיפאון ששרר בה בשלוש השנים האחרונות. מספר המועסקים בענפי המסחר עלה, תוך עלייה קטנה יחסית של מספר המועסקים במסחר הקמעוני במזון, זו השנה השנייה ברציפות; זאת אולי מפאת מעבר לקניות מוזלות בחנויות גדולות בשולי הערים, שבהן הפדיון למועסק גבוה.

בהמשך לשיפור בתוצר המסחר והשירותים נמשך השיפור גם במאזן העסקים הפעילים - מספר העסקים שנפתחו פחות אלה שנסגרו. השיקולים לסגירה ופתיחה של עסקים הם שיקולי הטווח הארוך: בשנת 2003, על רקע סימני ההתאוששות, עלה מספר העסקים שנפתחו על מספר העסקים שנסגרו, ובשנת 2004, על רקע השיפור הניכר בתוצר המסחר והשירותים, המשיך מאזן העסקים הפעילים להשתפר. מספר העסקים ברוב ענפי המסחר והשירותים עלה יחסית לשנת 2003 (לוח א'-37).

לוח א'-37

השינוי במספר העסקים, 2003 ו-2004^{2,1}
(אחוזים)

הענף הכלכלי	2004	2004	2003
סך העסקים	84,727	2.4	-0.3
מסחר, תיקוני כלי רכב ותיקונים אחרים	16,907	4.6	2.2
שירותי הארחה ואוכל	21,325	1.1	-2.7
נכסי דלא נייד, השכרת מכונות, ציוד וטובין	9,919	8.7	3.0
שירותי מחשוב ומחקר ופיתוח	4,884	2.0	-0.2
שירותי כוח אדם ופעילות שמירה, אבטחה וניקיון	11,290	1.7	0.6
חינוך	28,304	2.4	1.5
שירותי בריאות, רווחה וסעד	28,047	2.6	-0.2
שירותים אישיים ואחרים	15,353	3.4	1.9
פעילויות בילוי הפנאי, תרבות וספורט	11,018	1.7	3.8
בנקאות, ביטוח ומוסדות פיננסיים אחרים	60,933	5.8	3.5
פעילויות עסקיות אחרות	292,066	3.1	1.0
סך כל המסחר והשירותים			

(1) הבסיס לחישוב השינוי במספר העסקים הוא מספר העסקים בשנה הקודמת.
(2) עוסק (עסק) פעיל ובלבד שאינו מלכ"ר או מוסד פיננסי שדיווח על פדיון גדול מאפס, בחודש אחד לפחות במשך השנה.
המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, על פי קובץ מס ערך מוסף.

השנה גדלה ההשקעה בכ- 3.2 אחוזים.

אשר להשקעות במסחר והשירותים (לוח א'-34): בזכות השיפור בפעילות הכלכלית השנה גדלה ב-3.2 אחוזים - תפנית לאחר ירידתה מאז 1998 - לעומת קפאון בהשקעה בענפי המשק. גידול ההשקעה נבע מירידה גבוהה של ההשקעות במבנים ומהתאוששות ניכרת של ההשקעות בציוד. ייתכן שגידול ההשקעות בציוד נבע מהערכות של הפירמות כי אי-הוודאות הולכת ויורדת, וכי גידול הפעילות ימשך, וכן מהשיפור במגבלת המימון להרחבת הפעילות, כפי שעולה מסקר החברות (דיאגרמה א'-34). החלטות לגבי השקעות במבנים דורשות כנראה ציפיות לשיפור מתמשך בפעילות הכלכלית. מחירי המבנים בענף המסחר והשירותים עלו בשנה האחרונה, כנראה בשל ירידת ההשקעה במבנים.

שירותי ההארכה והאוכל

בשנת 2004 עלה תוצר שירותי ההארכה והאוכל בכ- 11.1 אחוזים.

בזכות השיפור במצב הביטחוני והכלכלי עלה בשנת 2004 תוצר שירותי ההארכה והאוכל בכ- 11.1 אחוזים, עם זאת רמתו נמוכה בכ- 3.3 אחוזים מאשר ב-2000 (לוח א'-36). השיפור בפדיון היה ניכר במחצית הראשונה של השנה ונמשך במידה מתונה יותר במחצית השנייה, בזכות השיפור בתיירות הנכנסת ובביקושים המקומיים לשירותים אלה. מספר המועסקים בענף גדל בשנת 2004 בשיעור של כ-2.7 אחוזים, תפנית לאחר ירידות ב-2001 ו-2002 ויציבות ב-2003. השנה נמשך הגידול של מספר העסקים הפעילים, וביתר שאת. מפני גידול הפעילות גדלו חובות הענף לבנקים, אולם זאת בשיעור נמוך מגידולו של תוצר הענף, והיקף האשראי הבעייתי ביחס לתוצר הענף ירד.

השיפור בתיירות הביא לגידול של תוצר ההארכה והאוכל הרבה מעבר לגידול התוצר העסקי. גידולו של תוצר ההארכה והאוכל, שנוקף לשיפור בתיירות החוץ, היה כ-4.9 אחוזים - כ-410 מיליוני ש"ח⁵.

תוצר שירותי ההארכה עלה בכ- 14.3 אחוזים.

אשר לשירותי ההארכה - תוצר הענף עלה בכ-14.3 אחוזים, ומספר המועסקים במלונות, שהם כרבע מכלל המועסקים בענף שירותי ההארכה והאוכל, עלה עלייה ניכרת, לאחר ירידה ניכרת בשלוש השנים הקודמות. בתחילת 2004 נחתם הסכם הכולל חזרה הדרגתית לרמת השכר ששררה לפני המשבר בתיירות הנכנסת ב-2001, לאחר שהסכם קודם, אשר נחתם בשנת 2002, כלל הורדות שכר במטרה לסייע למלונאים להתמודד עם המשבר. מספר חדרי המלון כמעט לא השתנה ב-2004. מספר החדרים הזמינים גדל בכ-1.4 אחוזים, משום שהחל מהרביע השני חזרו לשמש לאירוח חלק מהחדרים שהיו סגורים מסיבות ביטחוניות או שהוסבו לשימושים חלופיים (לוח א'-38).

4 השיפור בתיירות הביא גם לגידול של תוצר התחבורה ב-1.2 אחוזים (כפי שמפורט בסעיף התחבורה בפרק על ענפי התשתית), ובמידת מה גם של תוצר המסחר, ועליו נוסף אפקט המכפיל, שלא הובא בחשבון באומדן זה.

5 בהנחה שהשיפור במצב הביטחוני בלבד הוא שהביא לעלייה בתיירות החוץ ב-2004, ניתן לטעון שכ-4.9 אחוזים מתוך 11.1 אחוזי הגידול בתוצר שירותי ההארכה והאוכל נוקף לגידול התיירות, תוצאת השיפור במצב הביטחוני. לחישוב השתמשנו בנתונים על ההוצאה הממוצעת של תייר לאירוח והארכה ב-2004 לפי: משרד התיירות, סקר התיירות הנכנסת ל-2004, וכן בנתונים על התוצר של שירותי ההארכה והאוכל כאחוז מהפדיון מסקר המסחר, השירותים, התחבורה והתקשורת, 2001.

לוח א'-38
הגידול בשירותי ההארכה, 1990 עד 2004
 (שיעורי שינוי שנתיים, אחוזים)

-1990											
2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1997	
38	25	-27	-46	7	18	-1	-3	-4	12	8	כניסות המבקרים באוויר
50	22	-31	-60	4	18	-5	-9	-6	12	3	לינות התיירים
4	-1	5	13	2	6	11	9	11	9	5	לינות הישראלים
14	4	-4	-23	3	11	3	-1	1	11	4	סך כל הלינות
20.1	2.3	-11	-26	8	13	6	2	-1	7	2	הפדיון
18.6	2.6	-9	-25	7	13	5	1	0	0	3	המדד לשירותי ההארכה
10	-2	-13	-22	0	5	1	0	-1	5	4	המועסקים ¹
9	-1	-15	-23	1	6	-1	-1	0	-4	5	תשומת העבודה ¹
0	-1	2	2	8	6	5	5	4	6	2	מספר החדרים ¹
-15	-14	31	123	97	-4	-17					מספר החדרים הסגורים
14	4	-1	-11	5	7	5	1	-2	8	-2	הפריון הכולל

(1) במלונות תיירות.

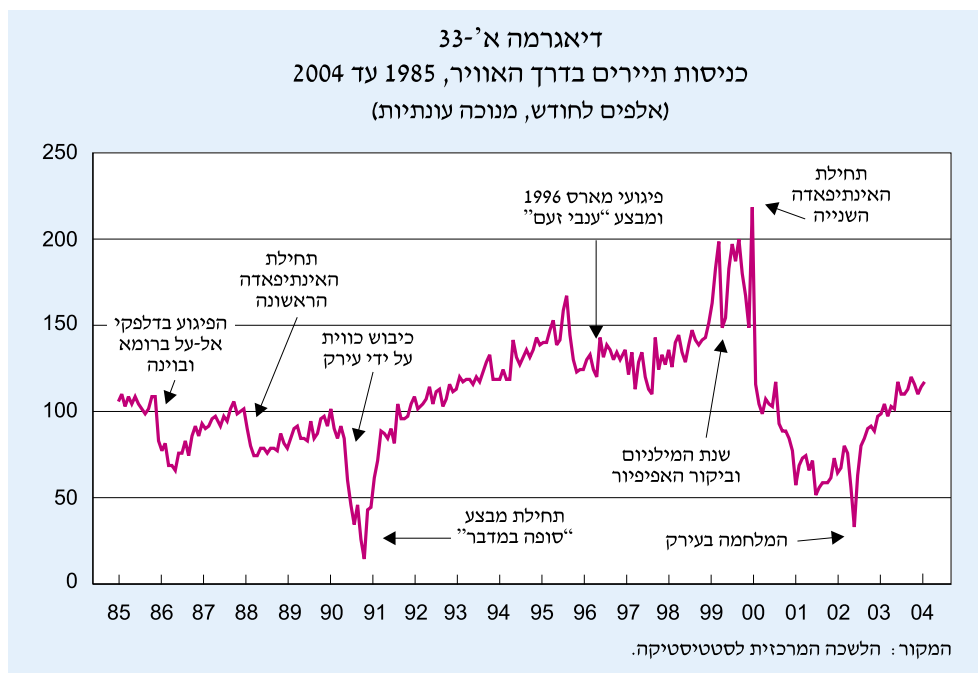
מקור הנתונים וההגדרות - ראו לוח א'-נ-43.

מספר הלינות בבתי
המלון עלה השנה בכ-14
אחוזים, תוצאה של
עלייה בלינות הישראלים
ועלייה משמעותית
בלינות התיירים.

יצוא שירותי התיירות
עלה בשנת 2004 עלייה
ניכרת.

סך כל הלינות בבתי המלון עלה השנה בכ-14 אחוזים, תוצאה של עלייה בלינות הישראלים ועלייה משמעותית בלינות התיירים. לינות התיירים היוו ב-2004 כ-28.4 אחוזים מהלינות במלונות - עלייה משמעותית לעומת השנה הקודמת, אולם הרבה פחות מאשר ב-1999, שבה היוו לינות התיירים 48.4 אחוזים מהלינות. מחירי הלינות בבתי המלון לישראלים עלו ב-2004 ב-5.6 אחוזים לאחר ירידות מחירים ניכרות ב-2001 ו-2002 ויציבות ב-2003. יצוא שירותי התיירות (ללא צריכת עובדים זרים) עלה בשנת 2004 בכ-39 אחוזים, לכ-6.7 מיליארדי ש"ח - לעומת עלייה קלה בלבד ב-2003. עיקר העלייה הייתה ברביע השני והשלישי. שירותי התיירות היוו בשנת 2002 כ-7.3 אחוזים מהיצוא העולמי של סחורות ושירותים, ואילו בישראל הם היוו בשנת 2004 כ-3 אחוזים בלבד מיצוא הסחורות והשירותים ו-3.6 אחוזים מהיצוא ללא יהלומים. לאורך שנים העלייה בכניסות התיירים בעולם גבוהה מהצמיחה העולמית, והיא מתעצמת כשהתמ"ג העולמי צומח בקצב מהיר. בשנת 2004 גדל מספר הלינות בבתי המלון יותר ממספר כניסות התיירים (דיאגרמה א'-33), בזכות שינוי הרכבה של התיירות הנכנסת - ירידה יחסית של מספר התיירים הבאים לביקורי קרובים, שמממעים ללון בבתי מלון, ובביקורים למטרות עסקיות, שהם קצרים יחסית, ועלייה של מספר המבקרים למטרות בילוי והנאה, תיור וטיול וצליינות². כתוצאה מהתפתחויות אלה עלתה ההוצאה הממוצעת לתייר המבקר בישראל וכן ההוצאה ליום שהות.

6 משרד התיירות: סקר תיירות נכנסת דוח חצי שנתי, 2003 ו-2004.

השיפור בתפוסת בתי המלון היה ניכר, והקיף את כל המחוזות, בעיקר את מחוזות תל אביב וירושלים: בתל אביב הוא נבע מגידול ניכר של מספר לינות תיירים, כנראה בזכות השיפור הכלכלי, אשר הגדיל את מספר אנשי העסקים שהגיעו אליה ואת התיירות היהודית. במחוז ירושלים היה שיפור לעומת תפוסה נמוכה מאוד ב-2003, בזכות גידול מספרן של לינות התיירים ולמרות ירידה בלינות הישראלים. במלונות שבאילת ועל שפת ים המלח, שבהם התפוסה ב-2003 הייתה גבוהה יחסית, היה השיפור מתון יותר.

התמודדות משרד התיירות עם המשבר בענף משרד התיירות מתמודד עם המשבר, הפוקד את הענף מאז תחילת האירועים הביטחוניים, באמצעות מערך כלים, הן בצד ההיצע והן בצד הביקוש. בשנים 2001 ו-2002, ובמידה מסוימת גם ב-2003, התמקד הסיוע של משרד התיירות בצד ההיצע, כלומר בהקטנת עלויות למלונות; בשנת 2004 הסיוע פחת, והתמקד בעידוד הביקוש. בין הכלים המופעלים קרן שיווק למלונות וקרן תמריץ למארגני התיירות הנכנסת - סיוע על ידי החזר הוצאות. היקפי הקרנות האלה פחתו ב-2004 לעומת 2003, ל-9 מיליוני ש"ח ו-10 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

פעילות השיווק של משרד התיירות בחו"ל מתמקדת בשנים האחרונות בפלחי שוק מזדהים (יהודים ונוצרים מאמינים) ובשיווק של אילת כיעד תיירותי. נוסף על כך מסייע המשרד בהגדלת המשאבים של מארגני התיירות בארץ ושל סטונאי התיירות הישראלית בחו"ל, וכן בהגדלת ההשתתפות של גורמי תיירות מקומיים בירידים בחו"ל.

אשר לשירותי האוכל - בהמשך למגמת הצמיחה הרב-שנתית, המונעת, לאורך השנים, על ידי עלייה של רמת החיים, עלה תוצר הענף בשנת 2004 בכ-9.1 אחוזים, הודות לעלייה בהכנסה הפנויה ולשיפור בתיירות.

שירותי מחשוב ומחקר ופיתוח, כולל חברות הזנק של ICT ושל ביו-טכנולוגיה

התוצר של ענף שירותי המחשוב והמו"פ עלה השנה בכ-12.8 אחוזים.

התוצר של ענף שירותי המחשוב והמו"פ עלה השנה בכ-12.8 אחוזים, לעומת ירידה בשנת 2003. התוצר ללא חברות ההזנק עלה בכ-9.5 אחוזים, והתוצר של חברות ההזנק עלה ב-23.6 אחוזים. לאחר ירידות תלולות בשנים 2001 עד 2003. העלייה בתוצר חברות ההזנק הקיפה הן את חברות ה-ICT והן את חברות הביו-הטכנולוגיה. היצוא של הענף (כולל חברות ההזנק) עלה בכ-14.3 אחוזים, התעסוקה בו עלתה בכ-5 אחוזים, וכן עלה השכר למועסק, כנראה בזכות גידול הביקוש לעובדים ועלייה ניכרת של פריזון העבודה.

שירותי הבנקים⁷

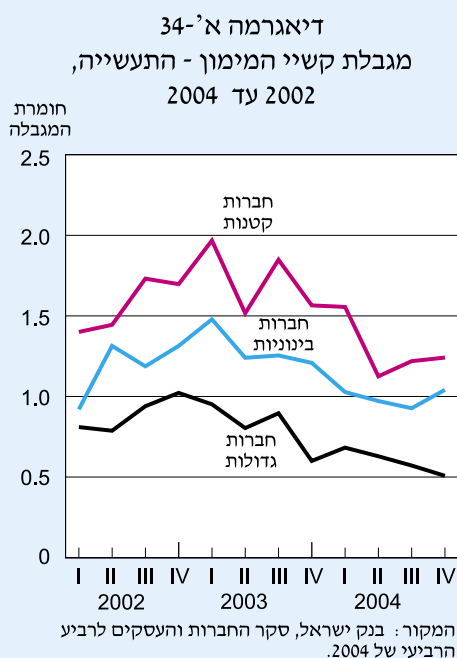
השנה נמשך השיפור בבנקים: הערך המוסף עלה, ורווחי הבנקים גדלו.

השנה נמשך השיפור בענף: הערך המוסף עלה בכ-13 אחוזים - תרומה של 1.1 אחוזים לתוצר המסחר והשירותים, לאחר עלייה של 23 אחוזים בשנת 2003, ורווחי הבנקים גדלו. הצירוף של עליות מתונות במתן אשראי ובהיקף השימוש באמצעים בנקאיים הביאו לעלייה של 4.3 אחוזים במדד פעילות הבנקים⁸ - לעומת ירידה של המדד בשנה הקודמת. האשראי שנתנו הבנקים⁹ גדל השנה ריאלי, לאחר הצטמקותו בשנת 2003 (לוח א'-39).

רווחי הבנקים גדלו השנה. הרווח מפעילות מימון לפני ההפרשה לחובות מסופקים גדל, וההפרשה לחובות מסופקים קטנה - כנראה הודות לשיפור במשק ולהפרשה לחובות הניכרות בעבר, כך שרווחי הבנקים מפעולות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים גדלו. בזכות העלייה ברווחיות הכוללת (מפעולות רגילות) ובתשלומי השכר עלה הערך המוסף המתקנן של הבנקים¹⁰ ב-13 אחוזים (לוח א'-39).

הכנסות הבנקים מעמלות תפעוליות עלו בכ-8.4 אחוזים. תשומת העבודה המשיכה לקטון ב-2004, מגמה שהחלה בשנת 2000, כנראה מפני המיזוגים בענף, התרחבות השימוש באמצעים אלקטרוניים וירידה קלה במספר הסניפים. עלות העבודה גדלה, כנראה עקב עלייה ברווחי הבנקים.

אשר להשלכות של ההתפתחויות בבנקאות על המגזר העסקי - בשנת 2004 חזר האשראי והתרחב, ובמקביל עלה מאוד ההיקף של גיוס מקורות מימון חוץ-בנקאיים (לתשעת החודשים הראשונים של השנה); מכאן שהיצע האשראי הבנקאי כנראה הוסט בעיקר לחברות הקטנות, התלויות בבנקים משום שאין להן גישה למקורות מימון חלופיים. תימוכין להערכה זו מספק סקר החברות: על פיו פחתה מגבלת מקורות המימון להתפתחות הפעילות בשנת 2004 בכל החברות - הקטנות, הבינוניות והגדולות (דיאגרמה א'-34).

7 הניתוח בחלק זה מתייחס לענף הבנקאות כאל חלק מהפעילות של ענף השירותים וכתשומה לענפים אחרים, ואינו מקיף את היבטי הפעילות של הענף. ניתוח מפורט של ההתפתחויות בבנקים ראו בסקירת מערכת הבנקאות לשנת 2004, שתתפרסם בקיץ.

8 מחושב מדוחות הבנקים עד ספטמבר 2004, ולכן הערך המוסף השנתי יהיה שונה. הערך המוסף מורכב ממשכורות והוצאות נלוות + אחזקה ופחת בניינים וציוד + הרווח מפעולות רגילות לפני מס.

9 ראו הגדרה בלוח א'-39.

10 ממוצע שנת 2004 לעומת ממוצע שנת 2003.

11 ראו הגדרה בלוח א'-39.

לוח א'-39
אינדיקטורים להתפתחות הפעילות הבנקאית, 1997 עד 2004
 (שיעורי שינוי שנתיים, אחוזים)

2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	
3.9	-3.6	5.6	12.7	13.4	12.1	10.4	4.5	האשראי לציבור ¹
-0.7	-4.0	-1.6	0.4	0.6	-1.8	-0.4	0.6	תשומת העבודה
3.6	-0.6	0.6	0.3	9.0	4.3	1.6	6.0	עלות העבודה
13.0	23.0	-13.2	-7.8	14.5	0.5	15.5	5.5	הערך המוסף (המתוקנן)
44.8	11.0	36.8	-8.3	32.6	34.2	31.1	25.1	מחזור העסקאות בבורסה
-1.9	-4.6	6.6	3.5	0.7	2.1	2.2	1.2	מספר החיובים
18.3	-20.1	-0.7	0.5	-4.7	8.3	-12.1	-5.1	ביצוע הלוואות משכנתא
-1.2	-2.7	-2.3	-1.8	-2.3	1.6	0.5	-3.7	מספר הסניפים
0.8	0.2	-1.6	2.4	0.1	2.4	2.6	7.9	האוטומטים שלרשות הקהל
24.2	76.7	46.8						פניות לקבלת מידע דרך האינטרנט
		49.2						פעולות בנקאיות דרך האינטרנט
4.3	-4.4	7.2	6.9	7.6	8.6	6.4	3.5	מדד לפעילות הבנקים ²
5.0	-0.4	9.0	6.5	7.0	10.6	6.8	2.9	פריזון העבודה
4.9	-1.3	9.1	6.7	7.8	9.0	6.1	2.8	הפריזון הכולל

(1) סך מערכת הבנקים המסחריים, מבוסס על ממוצע שנתי על פי נתונים ריאליים לסוף כל חודש.
 (2) ממוצע משוקלל של האשראי לציבור, מספר החיובים, תשומת העבודה, סכום ביצועי הלוואות ומחזורי העסקאות בניירות ערך.
 מקור הנתונים וההגדרות - ראו לוח א'-ג' 44.